

Endgame: *Alex Jones' Nye Verdensorden som konspirationsteori og alternativ sandhed*

AF KASPER GROTE RASMUSSEN

SLAGMARK #86

SIDER: 15-32

I den nærmeste fremtid bliver Jorden styret af en magtfuld verdensregering. Tidligere frie nationer er nu underkastet en lille elites vilje som slaver. Mennesket står foran en ny mørk tidsalder. Dette er den globale elites vision [...] Vores art bliver dømt til at gennemleve denne fremtid, medmindre masserne vågner, bliver bekendt med Den Nye Verdensordens plan og mobiliseret til at bekæmpe den.¹

Dette er de indledende linjer til mediepersonligheden og konspirationsteoretikeren Alex Jones' dystopiske konspirationsdokumentar *Endgame* fra 2007, der alene på YouTube er set over 100 millioner gange, før den blev taget ned i 2019. Filmens omdrejningspunkt er konspirationsteorien om Den Nye Verdensorden, der forestiller sig en ondsindet plan om verdensherredømme, hvor en global elite har tiltaget sig absolut kontrol. Nationale regeringer er opløst, demokratiet og individuelle rettigheder er borte. Fri bevægelighed er ikke tilladt, og forplantning må kun finde sted efter særlig tilladelse og under kontrollerede forhold. Nutiden, hvilket i filmen er tiden omkring 2006–2007, udgør planens afgørende fase, dens slutspil – der henviser til filmens titel – hvor der fortsat er håb, hvis befolkningen “vågner op” til kamp med overmagten.

Endgame's nutidige som fremtidige scenarier bygger på en særlig udlægning af fortiden, karakteriseret ved et konspiratorisk verdens- og historiesyn. Således for-

1 Alex Jones, *Endgame: Blueprint for Global Enslavement*, Disinformation Company, 2007, <https://banned.video/watch?id=5ebae309244ac5001d21656a>.

stås alle begivenheder som intentionelle handlinger udtænkt og begået af en eller flere aktører i et nulsumsspil baseret på magt – hvis aktørerne bag konspirationen får mere, får folket mindre. Tilfældigheder og strukturelle faktorer tillægges ingen forklaringsværdi. Med historiefaglige briller kan denne udlægning karakteriseres som “alternativ”, idet den afviger markant fra moderne, videnskabelig historieforskning. I konspirationsteorien fortælles historien nemlig baglæns med en ufravigelig konklusion som ledestjerne, og selvom fremstillingerne henviser til både historiske fakta og underbygger dem med empirisk materiale, inkluderer de altid kuriøse spring og slutninger, der er nødvendige for at få konklusionen til at hænge sammen. Det er især disse forhold, der adskiller konspirationsteorien fra historievidenskaben.²

Siden 1990'erne har Alex Jones været en af USA's mest kendte og mest aktive konspirationsteoretiker gennem sin medieplatform *Info Wars*, hvor han i timelange udsendelser har præsenteret sit publikum for elitens plan for verdensherredømme. Jones tjener også millioner på salg af kosttilskud og overlevelsesudstyr, der altid er afpasset indholdet af hans udsendelser. Når han fastslår, at den amerikanske regering via kemikalier i drikkevandet har forsøgt at udbrede homoseksualitet så befolkningstallet falder (hvilket ifølge ham har haft den bivirkning, at størstedelen af frøer i USA er blevet homoseksuelle), sælger han vandfiltre; når han henholder, at de dræbte børn ved skoleskyderiet i Sandy Hook, Connecticut, i 2012 var skuespillere, der var en del af et større komplot om at indføre gennemgribende restriktioner med privat ejerskab af skydevåben, sælger han kosttilskud og udstyr til sikring af hjemmet. Sidstnævnte sag har fået et retsligt efterspil, idet Jones er blevet dømt til at betale erstatning for tort og svie til de efterladte familier, hvilket har fået ham til at indgive en konkurserklæring for dele af sit medieimperium. Konsekvenserne for Jones' videre karriere er i skrivende stund (sommer 2022) endnu ikke afklaret.³

Denne artikel undersøger grundlaget for Alex Jones' udlægning af konspirationsteorien om Den Nye Verdensorden i filmen *Endgame* og fokuserer på tre spørgs-

2 Richard Hofstadter, “The paranoid style in American politics,” i *The Paranoid Style in American Politics and Other Essays*, redigeret af Richard Hofstadter (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1964, 1996), 37; Michael Butter, *The Nature of Conspiracy Theories* (London: Polity, 2020), 33.

3 Alex Jones, “Learn How the Gay Frogs Expose Humanity's Sterile Fate,” *The Alex Jones Show*, 19. maj, 2022, <https://rumble.com/v15d8jg-learn-how-the-gay-frogs-expose-humanitys-sterile-fate.html>.

mål. For det første undersøger artiklen, hvorledes filmens alternative verdensbillede konstrueres med brug af historien, samt hvilke mekanismer filmen ser som årsagssammenhæng. For det andet kigger artiklen på, hvordan *Endgame* skriver sig ind i rækken af øvrige fortællinger om Den Nye Verdensorden fra Den Franske Revolution og frem. Slutteligt diskuteres filmens bevæggrunde for en alternativ fremstilling af virkeligheden. Som den ubetinget mest kendte konspirationsteoretiker i USA har Jones' rolle, personlighed og virke ofte været genstand for forskningsmæssig interesse.⁴ Denne artikel er dog den første, der direkte undersøger Jones og Den Nye Verdensorden med udgangspunkt i filmen *Endgame*, herunder forbindelserne mellem filmen og øvrige fremstillinger af konspirationsteorien om Den Nye Verdensorden.

Artiklens teoretiske udgangspunkt er den såkaldte *kulturelle vending* indenfor konspirationsteoriforskningen, der med forskere som Peter Knight, Timothy Melley, Mark Fenster, Michael Butter og Kathryn Olmsted siden årtusindskiftet har indtaget en central plads i et voksende forskningsfelt.⁵ Som modpol til den amerikanske historiker Richard Hofstadters såkaldte *paranoid style*-position, der antager, at konspirationsteorier er patologiske og samfundsnedbrydende,⁶ fastholder den kulturelle vending, at konspirationsteorier primært skal forstås på et kollektivt i stedet for et individuelt niveau, og at de skal ses som tænke måder og forklaringsmodeller, der er opstået af historiske og kulturelle processer, som kan give os indsigt i samfundsstrømninger gennem tiden.

4 Se bl.a. David G. Robertson, "Silver Bullets and Seed Banks: A Material Analysis of Conspiracist Millennialism," *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions* 19, nr. 2 (november 2015): 83–99; Kathryn Olmsted, "Fringe Paranoia Goes Mainstream," *Modern American History*, nr. 1 (2018): 243–246; Aaron Hyzen og Hilde Van den Bulck, "'The most paranoid man in America': Alex Jones as celebrity populist," *Celebrity Studies* (2019), 1–5.

5 Peter Knight, *Conspiracy Culture: From Kennedy to The X-Files* (London: Routledge, 2000); Timothy Melley, *Empire of Conspiracy: The Culture of Paranoia in Postwar America* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 2000); Mark Fenster, *Conspiracy Theories: Secrecy and Power in American Culture* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2008); Kathryn S. Olmsted, *Real Enemies: Conspiracy and American Democracy, World War I to 9/11* (Oxford: Oxford University Press, 2009); Michael Butter, *Plots, Designs, and Schemes: American Conspiracy Theories from the Puritans to the Present* (Berlin: de Gruyter, 2014).

6 Hofstadter, "The paranoid style."

For at forklare konspirationsteoriens vedholdenhed kan man med fordel ty til den britiske kulturforsker Peter Knight's nyttige begreb "konspirationskultur", der beskriver, hvordan den politiske, og især den sikkerhedspolitiske, kultur i USA siden Anden Verdenskrig har bidraget til udviklingen af konspirationsteorier gennem hemmelighedskræmmeri og fordækte handlinger, også mod egen befolkning. Denne "forventning om konspiration både som en forklaringsmodel og som politisk handlemåde har sammen skabt det som kan kaldes en 'konspirationskultur'".⁷ Hvis befolkningen, delvist berettiget, med belæg i historien forventer, at regering og elite konspirerer, bliver den alternative virkelighed lettere at acceptere – uanfægtet, at den ikke understøttes videnskabeligt.

Artiklen præsenterer tre argumenter. For det første iscenesætter *Endgame* sin historieforståelse og årsagsmekanismer konspiratorisk, det vil sige at strukturelle faktorer og tilfældigheder er erstattet af aktørers intentionelle handlinger. Korrelation er lig med kausalitet, og bevæggrundene for den globale magtelites ageren er udelukkende drevet af interesser – kultur og ideologi spiller ingen rolle. For det andet indskrifter filmen sig fornemt i en række af fortællinger om Den Nye Verdensorden, der her benyttes til at historisere konspirationsteorien. For det tredje skal Jones' tænkning i *Endgame* læses dels som et led i den amerikanske konspirationskultur og fortælletraditionen om Den Nye Verdensorden, dels som en ultrakonservativ protest mod en hastig, kompleks samfundsudvikling i en globaliseret verden, hvor det globale står over det lokale, samt mod tab af kontrol og frihed.

KONSPIRATIONSTEORIER OG KONSPIRATIONSKULTUR I USA

Konspirationsteorier, som vi kender dem i dag, opstod, i en vestlig kontekst, i det tidlige moderne Europa og blev forfinet frem til Oplysningsstiden, i tiden mellem 1500–1800, dels som en effekt af en stigende sekularisering og rationalisering, og dels som følge af stigende kompleksitet i statsstruktur og det politiske liv, hvor forklaringer på begivenheder så ud til at kræve en usynlig hånds overlagte handlinger. Udviklingen af trykpressen gav adgang til et større publikum, hvilket var helt essentielt for spredning af disse fortællinger.⁸

⁷ Knight, *Conspiracy Culture*, 3.

⁸ Butter, *The Nature of Conspiracy Theories*, 92–96.

Det var de to revolutioner i slutningen af 1700-tallet, den amerikanske og den franske, der for alvor fik betydning for udviklingen af konspirationstanken generelt og specifikt af teorien om Den Nye Verdensorden. Under Den Amerikanske Revolution, altså ca. 1770–1790, var konspirationsteorier meget udbredte som forklaringsmodel og blev endog anset for en sofistikeret måde at anskue verden på. Således blev det almindeligvis antaget, at årsagen til at briterne afkrævede amerikanske kolonister stigende skatter i tiden efter Syvårskrigen (1756–1763), hvor sejren over Frankrig var overordentlig dyrt betalt, samt i stigende grad blandede sig i koloniernes indre anliggender, var en sammensværgelse mod koloniernes frihed, og at endemålet var at gøre befolkningen til slaver. Denne antagelse bidrog til at udløse revolutionen, også selvom der ikke findes noget historiefagligt bevis på, at antagelsen var korrekt.⁹

Ligeledes var efterdønningerne af Den Franske Revolution (1789) omdrejningspunktet for konservative modrevolutionære tænkere, der var overbevist om, at hemmelige kræfter stod bag ødelæggelsen af den eksisterende orden. Forestillingen knyttede sig især til det hemmelige læseselskab Illuminati-ordenen, der blev grundlagt i Bayern af Adam Weishaupt i 1776. Selskabet havde til hensigt at udvide Oplysningsfilosofien og stod relativt stærkt i flere tyske kongeriger, hvilket i sidste ende førte til nedlukning ved dekret i 1785. Kritikerne, herunder særligt den skotske fysiker John Robison, den franske abbed Augustin Barruel og den preussiske teolog Johann August Starck, var dog langt fra overbevist om, at selskabets virke var ophørt. I stedet foreslog de, at Illuminati i virkeligheden havde orkestreret Den Franske Revolution og nu søgte europæisk dominans.¹⁰

De amerikanske forfatningsfædre havde deres egen frygt for en Illuminati-modrevolution i 1790'erne, der nok skal ses i lyset af, at den nye og ret skrøbelige nation så fjender overalt. Dette afspejlede primært dens egen mangel på styrke og sam-

9 Cf. Bernard Bailyn, *The Ideological Origins of the American Revolution* (Cambridge, MA: Belknap, 1967); Gordon S. Wood, "Conspiracy and the Paranoid Style: Causality and Deceit in the Eighteenth Century," *The William and Mary Quarterly* 39, 3 (1982): 402–41.

10 Abbed Augustin Barruel, *Mémoires pour servir à l'histoire du Jacobinisme* (London: Le Boussonier et Co., 1797–1798); John Robison, *Proofs of a conspiracy against all the religions and governments of Europe, carried on in the secret meetings of Freemasons, Illuminati and Reading Societies. Collected from Good Authorities* (Edinburgh/London: T. Cadell, W. Davies and W. Creech, 1798); Johann August Starck, *Der Triumph der Philosophie im 18. Jahrhunderte* (Frankfurt am Main: Rosenblatt [i.e. Hermann], 1803).

menhængskraft. I det 19. århundredes USA blev Illuminati-konspirationsteorien dog afløst af en stigende frygt for immigranter og andre grupper, som man frygtede var styret fra udlandet, herunder katolikker og frimurere. I midten af århundredet beskyldte henholdsvis slavetilhængere som abolitionister hinanden for sindrige konspirationer, der alle gik ud på at stække den andens magt.¹¹

Fra århundredeskiftet indtil Anden Verdenskrig voksede den amerikanske offentlige sektor hastigt. Øget militærmagt var nødvendig for en international rolle, både i det Caribiske nærområde i den Spansk-Amerikanske Krig i 1898 og med deltagelsen i Første Verdenskrig fra 1917. Mere militær og New Deals ambitiøse socialprogrammer i 1930'erne nødvendiggjorde et langt højere skatteniveau og et stigende regelkompleks. Flere stemmer advarede mod, at den tyranniske øvrighed, som kolonisterne havde gjort oprør mod under Revolutionen, nu var tilbage i form af den føderale regering.¹²

Med statsmagtens vækst steg også frykten for såvel indre som ydre fjender efter 1945, nu ikke længere på grund af manglende styrke, men snarere som en effekt af Den Kolde Krigs ideologiske, økonomiske og militære konflikt mellem kapitalisme og kommunisme. Med denne frygt fulgte massive overvågningsprogrammer mod egne borgere, hemmelige militære beslutninger og tvivlsomme aktioner fra efterretningsorganisationerne, og det var således begyndelsen på det fænomen, der kaldes den nationale sikkerhedsstat i USA. En stor del af disse klandestine forhold blev offentligheden bekendt i 1970'erne, især efter Watergate-affæren tvang Richard Nixon til at gå af som præsident i 1974. Årtiet var på mange måder både en tid for katarsis og utryghed. Katarsis fordi forestillinger om den amerikanske stats magtmisbrug nu endelig syntes bevist; utryghed fordi det var uklart, hvad den kunne finde på i fremtiden.

Populærkulturen hjalp fantasien på vej med de såkaldte paranoide thrillere som *The Parallax View* fra 1974 (om en magtfuld privat organisations indblanding i politiske attentater), *Three Days of the Condor* fra 1975 (om CIA's hemmelige oliepolitik og forsøg på at slette alle spor) og *All The President's Men* fra 1976 (om Watergate). Gennem hele årtiet lurede tvivlen om, hvorvidt Lee Harvey Oswald nu også slog præsident John F. Kennedy ihjel i 1963, eller hvorvidt en sammensværgelse, der

11 Butter, *Plots*, 58.

12 Olmsted, *Real Enemies*, 3–4.

rakte dybt ind i både regeringskontorer og erhvervslivet stod bag mordet. Denne forklaring fik sit måske bedste udtryk med Oliver Stones spillefilm *JFK* fra 1991.¹³ Nye undersøgelser blev iværksat i 1970'erne og tilsyneladende nyt bevismateriale dukkede op i efterfølgende årtier. Med vor viden i dag er der dog ikke belæg for de konspirationsteoretiske tolkninger sandhed. Oswald fremstår som eneste skytte, og en storstilet sammensværgelse synes ikke plausibel.¹⁴

Tiden under Den Kolde Krig bidrog altså heftigt til en voksende konspirationkultur i USA. Dels sås konspirationsteorier ofte som bedre forklaringer på uforklarlige hændelser end de officielle, og dels – især efter afsløringerne i 1970'erne – forventede befolkningen konspirationer som et beklageligt led i amerikansk regeringsførelse.

I 1990'erne var Den Kolde Krig et afsluttet kapitel og konflikterne mellem befolkning, og regering fik en mere lokal kontekst. Sammenstød og voldelige handlinger mellem myndigheder og separatister (Ruby Ridge, Idaho i 1992) og myndigheder og en religiøs kult (Waco, Texas i 1993) fik dødelige udfald. Som hævn mod regeringens formodede overreaktion planlagde en ung veteran fra Den Første Golfkrig Timothy McVeigh sammen med sin soldaterkammerat Terry Nichols en terroraktion mod den føderale Alfred P. Murrah-bygning i Oklahoma City d. 19. april 1995 – på toårsdagen for afslutningen for Waco-operationen. 168 mennesker, herunder flere børn, døde.¹⁵

Begivenhederne blev afgørende for Alex Jones, der som aspirerende lokaljournalist i Austin, Texas forsøgte at skabe sig et navn ved at fokusere på store fortællinger om elitens globale planer. Han gav regeringen skylden for hændelserne og mente, at McVeigh og Nichols enten var hemmelige agenter for myndighederne eller var blevet tvunget af omstændighederne til handling. I 1999 igangsatte han genopbygningen af dele af Mount Carmel-komplekset udenfor Waco, der var brændt ned efter FBI's belejring og dokumenterede det i filmen *America: Wake Up or Waco*.¹⁶

13 Alan J. Pakula, *The Parallax View*. Paramount Pictures, 1974; Sydney Pollack, *Three Days of the Condor*. Warner Bros., 1975; Alan J. Pakula, *All The President's Men*. Paramount Pictures, 1976; Oliver Stone, *JFK*. Warner Bros., 1991.

14 Olmsted, *Real Enemies*, 111-148.

15 Fenster, *Conspiracy Theories*, 55; 77-78.

16 Alex Jones, *America: Wake Up or Waco*. River City Media Productions, 1998, <https://www.youtube.com/watch?v=OPvBuDJ3hWM>.

1990'erne var også årtiet, hvor konspirationsteorien om Den Nye Verdensorden for alvor slog igennem. Præsident George H. W. Bush brugte den, i starten af årtiet, til at efterspørge en sammenhængende international struktur med kollektiv sikkerhed og institutioner, men for Jones og andre på den yderste højrefløj signalerede det en elitær globalisme, hvis rødder kunne spores tilbage til Illuminati.¹⁷ Både i 1990'erne og senere i *Endgame* trak Jones på værker og forfattere, der gav Den Nye Verdensorden en lang historie og styrkede hans samlede fortælling.

Særlig tydelig er inspirationen fra Gary Allen, der med værket *None Dare Call It Conspiracy* fra 1971 var den første til at bruge betegnelsen Den Nye Verdensorden som konspirationsteori.¹⁸ Som teenager fandt Jones, i starten 1990'erne, sin fars kopi, og sammenhængen mellem bogen og Jones' verdenssyn i *Endgame* er tydelig. Allen (1936–1986) var pressetalsmand for John Birch Society, der var en antikomunistisk gruppe undfanget under 1950'ernes frygt for truslen mod øst og ledet af den tidligere slikfabrikant Robert Welch (1899–1985).¹⁹ For Allen og Welch var verdenskommunismen kun en brik til at forklare den globale udvikling fra 1950'erne til 1970'erne. I stedet introducerede de *The Insiders*, en magtfuld gruppe, hvis egentlige identitet var ukendt selv for John Birch Society. I en timelang filmoptagelse fra 1966 præsenterede Welch denne hemmelige gruppe, hvis uovertrufne kræfter og stærke forbindelser til de øverste regeringskontorer og bankvæsenet kunne spores tilbage til Illuminati – fuldstændig parallelt med Jones' skildring i *Endgame*.²⁰ På en væsentlig mere tilgængelig og detaljeret måde ser vi samme udvikling beskrevet i *None Dare Call It Conspiracy*.

Men Welch og Allen står i gæld til den britiske forfatter Nesta Helen Webster (1876–1960). Dels fordi hun bragte Robisons, Starcks og Barruels tanker om Il-

17 Michael Barkun, *A Culture of Conspiracy: Apocalyptic Visions in Contemporary America* (Berkeley: University of California Press, 2003), 39–40.

18 Gary Allen og Larry Abraham, *None Dare Call It Conspiracy* (Seal Beach: Concord Press, 1972); Michael Barkun, "The 'New World Order' and American Exceptionalism," i *Mapping the Endtimes: American Evangelical Geopolitics and Apocalyptic Visions*, redigeret af Jason Dittmer and Tristan Sturm (Farnham: Taylor & Francis Group, 2009), 121.

19 G. Edward Griffin, *The Life and Words of Robert Welch* (Thousand Oaks: American Media, 1975), 177–98.

20 Robert Welch, *The Truth in Time*. John Birch Society, 1966, <https://www.youtube.com/watch?v=4VbQGvsKXHc>.

luminati tilbage i begyndelsen af det 20. århundrede, efter de havde været glemt i knap 100 år, og dels fordi hun skabte en sammenhængende fortælling om, hvorledes hemmelige selskaber gennem historien havde søgt verdensherredømme. Det gjorde hun særligt i værket *Secret Societies and Subversive Movements* (1924), hvor hun dog også udnævnte jøderne som den egentlige trussel. Dette element genfindes dog hverken hos Welch, Allen eller Jones.²¹

Til trods for at Jones med al sandsynlighed aldrig har læst hverken Robison, Baruel, Starck eller Webster og muligvis heller ikke har haft indgående kendskab til Robert Welch, skriver han sig ind i en lang historie, der både historiserer Jones' egen fremstilling af Den Nye Verdensorden, men også historiserer Den Nye Verdensorden som idé.

Ved indgangen til det nye årtusinde fortsatte såvel den generelle amerikanske konspirationskultur, i første omgang særligt med konspirationsteorier om angrebene d. 11. september 2001 og den efterfølgende Krig mod Terror, men også Jones' fortælling om kyniske globale bagmænd. Helt parallelt med Kennedy-mordet knap fyrré år tidligere virkede det uforståeligt, at en tilsyneladende ubetydelig islamisk terrororganisation kunne bringe et økonomisk og militært centrum i knæ. Der måtte være en global elite på spil, hvoraf den amerikanske elite var en central del. Særlig betydningsfuld blev invasionen af Irak i 2003, idet den skete på et fordækt grundlag. Saddam Hussein havde ikke masseødelæggelsesvåben og havde heller ikke forbindelser til 11. september-angrebene, hvorfor Bush-regeringen forsøgte at fabrikere falske beviser. For at finde meningen med det hele, blev den førende konspirationsteori, at USA var gået ind i Irak for at kontrollere landets olieressourcer. Endvidere virkede forklaringen, om at de kaprede flys kollision med World Trade Center-komplekset skulle have forårsaget sammenstyrtningen, utrolig og usandsynlig i manges ører. Måske en bedre forklaring var, at Bush-regeringen selv stod bag tårnenes kollaps for at iværksætte ikke bare invasionen af Irak, men hele Krigén mod Terror med alle dens konsekvenser for militærøkonomi og krænkelse af borgerrettigheder?²²

21 Nesta Webster, *Secret Societies and Subversive Movements* (London: Boswell Printing & Publishing Co., 1924).

22 Olmsted, *Real Enemies*, 205–232.

ENDGAME SOM ALTERNATIV HISTORIESKRIVNING

Som konspirationsdokumentar præsenterer *Endgame* en alternativ virkelighed om magtkampen mellem eliten og folket, det onde og det gode, der skal ses i lyset af den amerikanske konspirationskultur i tiden omkring 2006–2007.²³ I filmen er denne kamp nu i sin afgørende fase. Udgangspunktet er således, at den verden, vi troede, vi kendte, i virkeligheden er helt anderledes. Lige under overfladen – nogle gange skjult, nogle gange synlig – finder vi mægtige kræfter, der gennem tiden har søgt absolut dominans over resten af menneskeheden.

Konspirationsdokumentaren som genre anvender greb lånt fra spillefilm om konspirationsteorier, herunder en dramatisk kerne.²⁴ Den dramatiske fortælling er nødvendig for dokumentarens succes, idet den skal skabe spænding og fænge publikum. Ligeledes bruger konspirationsdokumentaren billeder, statistik og voice-over i højt tempo, og som den tyske konspirationsforsker Michael Butter har påpeget, så bombarderes seeren “med detaljer og efterlades ingen tid til ordentligt at bearbejde eller stille spørgsmål ved hvad de ser.”²⁵

Filmens redegør for sin sag i fire dele. Den første redegør for, hvordan en global elite altid har søgt at dominere menneskeheden, først gennem imperiedannelse i Babylon, Egypten og Grækenland – senere gennem rige familiedynastier som Rothschild og Rockefeller, der via det finansielle system har søgt hegemoni. Begge familier kontrollerer store formuer, og det er således især sammenhængen mellem penge og magt, der gør dem relevante for fortællingen i *Endgame*.

Forståelsen er således, at en international finanselite trækker i trådene bag verdensudviklingen. En kreds af bankfolk skulle således have stået bag den “unødvendige” Første Verdenskrig af to årsager: dels finansierede de begge sider af krigen for at skabe profit gennem salg af krigsmateriel, og dels ville de skabe tilslutning bag idéen om etablering af en verdensregering. Folkeforbundet var det første resultat af denne politik, men da USA for det første ikke blev medlem (på grund af modstand i Senatet), og da forbundet for det andet viste sig at være mindre magtfuldt end ventet, søgte bankfolkene nye veje og etablerede Council on Foreign Relations i

23 Da dette afsnit redegør for filmens indhold, kan alle informationer, der direkte relaterer sig hertil, henføres til filmen som tekst.

24 Fenster, *Conspiracy Theories*, 119.

25 Butter, *The Nature of Conspiracy Theories*, 46.

New York og Royal Institute of International Affairs (Chatham House) i London. Disse institutioner skulle, ifølge filmen, styre planen mod målet om en verdensregering og samtidig fungere som hovedkvarter for den angloamerikanske socialisme. Forklaringen herpå var, at der var et sammenfald mellem kapitalisme og socialisme som ideologi. Socialismen var i virkeligheden et skalkeskjul for kollektive interesser, enten i form af staten eller private grupper. Verdenssocialismen var delt mellem fascisterne i Italien og Tyskland og fabianerne i USA og, især, Storbritannien. Marxisme og kommunisme i Rusland nævnes i øvrigt slet ikke i denne sammenhæng.

Fremstillingen af det tidlige 20. århundrede i *Endgame* er, at interesser maskeres som ideologi, og at vores forestilling om fjendebilleder i konflikter er forkert. Det er ikke stater, der bekæmper hinanden, men private, magtfulde grupper, der står bag krige og internationale organisationer for egen vindings skyld. Som det oftest er tilfældet, er der et mindre overlap mellem det alternative og det gængs accepterede verdenssyn. Således blev der i 1930'erne i USA gennemført undersøgelser i Kongressen om uretmæssige gevinster ved våbensalg under Første Verdenskrig. Disse såkaldte "Dødens Købmænd" var længe blevet beskyldt for såvel dårlig moral ved at sælge våben til begge sider som for at være den egentlige drivkraft bag krigen og USA's deltagelse heri. Undersøgelserne kunne ikke bevise en sammensværgelse mellem pengemænd og regering, men store dele af den offentlige opinion var overbevist om, at det var sandt.²⁶

Filmens anden del giver indblik i disse elitors fortsatte forsøg på at skabe verdensherredømme efter Anden Verdenskrig gennem etableringen af FN i 1945. Med nødvendighedens politik, lyder fortællingen i *Endgame*, bedrog eliten befolkningen til at acceptere oprettelsen af FN. Men dette var kun begyndelsen, idet planen var, at FN skulle fungere som "planetarisk" regering med resten af verden opdelt i administrative unioner, henholdsvis Europa (EU), Asiatiske Union og den Nordamerikanske Union. En Afrikansk Union skulle desuden oprettes, men udelukkende for at udnytte naturressourcer i afrikanske udviklingslande og underlægge dem elitens kontrol.

En central komponent i denne fortælling udgøres af Bilderberg-gruppen, der blev oprettet i 1954 som en transatlantisk samarbejdsorganisation, hvis deltagere allerede fra organisationens begyndelse blev hentet fra det internationale erhvervsliv,

26 Olmsted, *Real Enemies*, 30–33.

toppolitik og medieverdenen. I Jones' fortælling blev den oprettet for at gennemtvinge institutionaliseringen af europæisk integration imod befolkningens ønske. Stifter Prins Bernhard af Hollands kortvarige fortid som tysk SS-officer i begyndelsen af 1930'erne understreges for at bevise organisationens ondsindede grundlag, og den selektive historiebrug bliver tydelig, idet hans indsats på allieret side under krigen ikke nævnes. Bilderberg-gruppen stadfæstede endvidere de såkaldte Chatham House-regler ved første møde: For at alle deltagere kunne tale frit, blev ingen direkte citeret i mødernes referater. Deltagere fra pressen deltog i egen kapacitet, og ingen måtte røbe, hvem der havde sagt hvad. Hemmelighedskræmmeriet er nøglen til at forstå Jones' problem med Bilderberg-gruppen: Da forestillingen er, at der ved gruppens møder træffes vidtrækkende beslutninger, fungerer mørklægningen både som katalysator for videre konspiratorisk tænkning og som anke mod en antidemokratisk institutions magtarrogance, der uden inddragelse af "folket" kan styre verden tættere mod det ønskede slutmål. Samtidig er der en forventning om, at deltagerne ved Bilderberg-møderne samarbejder og er enige om den ønskede vej fremad, hvilket dels bunder i mangel på information om hvilke deltagere, der har taget hvilke positioner på møderne, og dels bunder i et ønske om forsimpning – der er plads til en binær historie med helte og skurke, ikke et nuanceret indblik i forskellige aktørers særskilte interesser. Dette er i øvrigt samme forsimpning, der ligger til grund for den forestillede enhed mellem ledende kræfter – i filmens terminologi "socialister" – i Italien, Tyskland, Storbritannien og USA i Mellemkrigstiden.

Endgame følger således Bilderberg fra 1954 til 2006 og kan derfor etablere et mønster af beslutninger, gruppen har taget hen over hovedet på befolkningen, fra europæisk samarbejde til Krigen mod Terror. Sidstnævnte danner på mange måder en kulisse for filmen, idet den repræsenterer en upopulær og ukontrollerbar situation, der bidrager til en uvis fremtid. Vil næste skridt være at angribe Iran, som filmen hævder? Hvad vil der ske med borgerrettigheder og overvågning? Demonstrationen mod forsamlingen af magtfulde mennesker ved Bilderberg-mødet i 2006 i Ottawa, der skildres i filmens åbningssekvens, skal således formentlig ses som et udtryk for mangel på kontrol og en beklagelig anerkendelse af demokratiets begrænsninger. Samtidig er det værd at bemærke, at eftersom konspirationsteorier i høj grad fungerer som en ventil for utilfredshed, tjener Bilderberg-gruppens højt profilerede medlemskab og annoncering af mødesteder et objekt for kanaliseret

vrede. Havde gruppen ikke haft en offentlig profil, ville konspirationsteoriene formodentlig handle om andre, mere tilgængelige grupper.

Jones' alternative virkelighed om Bilderberg overlapper med den virkelighed, der konstrueres af historievidenskaben. Gruppen blev etableret på europæisk initiativ af den polske diplomat Joseph Retinger, der sammen med hollandske og belgiske toppolitikere forsøgte at finde en måde at knytte USA tættere på Europa. Europæisk integration var vigtig, men de transatlantiske bånd var vigtigere.²⁷ Men skønt der er legitime årsager til at frygte den uformelle magt, en organisation som Bilderberg-gruppen kan have, virker det usandsynligt, at et globalt udsnit af toppolitikere og forretningsfolk skulle have sammenfaldende interesser, idet de ofte står på forskellige sider af samme sag.²⁸

Endgame's tredje og fjerde del fokuserer på menneskehedens slavelignende fremtid. Megametropoler i en Nordamerikansk Union, forbundet af supermotorveje ejet af udenlandske selskaber, skal tvangsbefolkes af amerikanere. Magten flytter på denne måde fra lokalsamfundet og delstaterne til et føderalt og globalt niveau uden hensyntagen til lokale interesser. Denne tvungne mobilitet afslører, at elitens endelige plan er kontrol med menneskeheden i fangelejr-lignende kvarterer placeret i disse megametropoler, hvor menneskelig adfærd og fri bevægelighed er under streng kontrol. I filmens fortælling vil denne adfærd være genstand for intens overvågning fra de føderale myndigheders side. Fortællingen om et overvågningsregime henfører filmen til klassiske dystopiske mareridtsscener, såsom George Orwells *1984* og Aldous Huxleys *Fagre Nye Verden*, men den centrale baggrund udenfor *Endgame's* alternative virkelighed er diskussionen om lovgivningskomplekset Patriot Act, som blev vedtaget efter 11. september-angrebene og gav myndigheder vide beføjelser til at suspendere visse borgerrettigheder, som var ekstremt upopulære i tiden omkring 2006–2007.

Forestillingen om amerikanere tvangsanbragt i fangelejr-lignende forhold har baggrund i en populær konspirationsteori fra 1990'erne, hvor idéen var, at den

27 M. B. Biskupski, *War and Diplomacy in East and West: A Biography of Jozef Retinger* (Routledge, 2017), 272–273.

28 Cf. Aleksander Miłosz Zieliński, "The Bilderberg Conferences: A Transnational Informal Governance Network," i *Think Tanks and Global Politics: Key Spaces in the Structure of Power*, redigeret af A. Salas-Porras og G. Murray (New York: Palgrave Macmillan, 2017).

føderale beredskabsstyrelse (FEMA) havde fået en stående beføjelse til at tvangsinternere amerikanske statsborgere i krisetider. Frygten var, at regeringen kunne erklære permanent krisetilstand og dermed internere borgerne udenfor retssystemet for bestandigt.²⁹ Der er intet, der tyder på, at denne konspirationsteori er sand, men den harmonerer godt med den alternative virkelighed om regeringsapparatets tyranniske intentioner, der blev udbredt og accepteret i 1990'erne blandt visse dele af den amerikanske højrefløj.

Slutteligt præsenterer *Endgame* seerne for den – alternative – kendsgerning, at reproduktion, sundhed og i sidste ende overlevelse i fremtiden vil være kontrolleret af et statsapparat under indflydelse af storkapitalen, der kun skal bruge et finit antal af de rigtige mennesker i Den Nye Verdensorden. Derfor dispenseres vacciner og anden medicin for at sikre kontrol og ikke folkesundhed. For at sandsynliggøre denne udvikling trækkes der i den alternative virkelighed på historiske eksempler relateret til eugenik i første halvdel af det 20. århundrede samt deciderede folkemord gennem hele perioden, der i sig selv overlapper med historievidenskabens fremstilling. For eksempel gennemførte en del vestlige lande, herunder USA, i begyndelsen af det 20. århundrede lovgivning om tvangssterilisering af udviklingshæmmede, ligesom USA fra 1930'erne til 1970'erne i Tuskegee, Alabama gennemførte medicinske forsøg på sorte mænd smittet med syfilis, der indebar manglende behandling og oplysning, for at se, hvorledes smitten udviklede sig.³⁰

Igen anvender Jones historien som prolog, selvom disse programmer for længst er ophørt. Men frygten for myndigheders kontrol over krop og sundhed er stærk, især fordi der siden 1970'erne, som i dag, var en debat om vacciner (især i relation til autisme), implantation af mikrochips i mennesker, samt skadelige kemikalier i fødevarer og drikkevand. Det er disse debatter, Jones' alternative fortælling bygger videre på.

Endgame er således en fremstilling af en alternativ virkelighed, hvis historiske og fremtidige løbebane skal tjene til skræk og advarsel. Kausalitet bestemmes dels af korrelation mellem forskellige hændelser, og dels af aktørernes kyniske interesser. Fremtidsbilledet kan være en dystopi, hvis ikke udviklingen stoppes, men hvis befolkningen yder modstand kan menneskehedens fremtid fortsat reddes. Denne

29 Barkun, *A Culture of Conspiracy*, 71–73.

30 Olmsted, *Real Enemies*, 186–87.

påpegning af individuelle aktørers rolle i historien – in casu modstandsbevægelsen – understreges af, at konspirationsfortællinger altid finder sted “fem minutter før midnat”, hvor der er håb om forandring, hvilket essentielt indgyder markante positive takter i filmen.³¹

KONKLUSIONER OG PERSPEKTIVER: BEHOVET FOR EN ALTERNATIV VIRKELIGHED

Konspirationsteorier handler om magt og afmagt, hvilket også er de bærende elementer i den alternative virkelighed, som præsenteres af Alex Jones i *Endgame*. Filmen udgør en klart struktureret fortælling, om hvordan en global elite, hvis sammensætning har ændret sig over tid, konsekvent har søgt at indrette verden således, at den øvrige befolkning tjener elitens interesser bedst muligt på bekostning af egen frihed. Historiske begivenheder bruges til at bevise nutidig korruption, der igen fører direkte til et fremtidigt mareridtsscenario for menneskeheden. Gennem en hastig kavalkade af billeder, tal og lyd, eksponeres seeren for filmens budskab på en effektiv, om end overvældende, måde.

Med historievidenskaben i hånden kan Alex Jones' alternative virkelighed i *Endgame* relativt let affærdiges. Der er ikke et sandsynligt grundlag for at etablere en virkelighedsforståelse, hvor tilfældigheder og strukturelle faktorer ikke inddrages. Ej heller er der grund til tendentiøst at sammenkæde begivenheder uden reel forbindelse, ligesom det ensidige fokus på aktørers interesser, der tilmed anses for sammenfaldende, heller ikke virker plausibelt.

Men ser man bort fra disse forhold, kan et studie af *Endgame* give os noget andet. Filmen skal relateres til to øvrige forhold, nemlig den amerikanske konspirationskultur, hvori konspirationsteorier i høj grad reagerer på et regime af fordækt politisk praksis gennem tiden, og en fortælletradition om Den Nye Verdensorden. Ser man den i dette lys, afdækker filmens alternative virkelighed en frygt for såvel nutid og fremtid, der baserer sig på en dystert fortid, hvor mennesker ikke har kontrol over egen krop, egne handlinger og egne omstændigheder, fordi en ydre kraft dels har prædestineret virkeligheden, og dels styret historiens egentlige gang.

Endgames alternative virkelighed er desuden ikke et afsluttet kapitel. Med sit fokus på Den Nye Verdensordens plan om kontrol af menneskers kroppe, sundhed og

31 Butter, *The Nature of Conspiracy Theories*, 119.

sind blev den højaktuel under corona-pandemien og fik status af profeti knap 15 år efter den udkom. Dette kan være med til at fortælle os, at alternative fremstillinger af virkeligheden skal tages alvorligt som visse grupperes udlægninger af historien, som en frustration over nutidens kompleksitet og en frygt for fremtidens uvisse skæbne.

Læser man filmen som et indlæg i den aktuelle debat i USA, hvor store dele af det Republikanske Parti mener, at Donald Trump blev snydt for valgsejren i 2020, udtrykker filmen og konspirationsteorien om Den Nye Verdensorden store dele af ovennævnte frustration og frygt. Der kan ikke sættes en-til-en lighedstegn mellem Republikanere og Alex Jones' idéer – her er han stadig for kontroversiel – men som præsidentkandidat gik Donald Trump langt for at appellere til Jones' publikum ved som eneste kandidat at optræde i udsendelser på *InfoWars* under 2016-valgkampen. Trumps kernevælgere – MAGA-bevægelsen – udgør yderfløjen af det Republikanske Parti, men deres pres for at legitimere konspirationsteorier om valgsvindel, som et led i Den Nye Verdensorden, hjælper disse idéer ind i mainstream. Dette bidrager blandt andet til at bagatellisere Stormen på Kongressen d. 6. januar 2021. Konspirationkulturen er nu generelt accepteret blandt store dele af den amerikanske befolkning, og i sin ekstreme form risikerer landets sammenhængskraft at lide betydelig skade.

BIBLIOGRAFI

- Allen, Gary og Larry Abraham. *None Dare Call It Conspiracy*. Seal Beach: Concord Press, 1972.
- Bailyn, Bernard. *The Ideological Origins of the American Revolution*. Cambridge, MA: Belknap, 1967.
- Barkun, Michael., *A Culture of Conspiracy: Apocalyptic Visions in Contemporary America*. Berkeley: University of California Press, 2003. <https://doi.org/10.1525/california/9780520238053.003.0001>
- . “The ‘New World Order’ and American Exceptionalism.” I *Mapping the End Times: American Evangelical Geopolitics and Apocalyptic Visions*, redigeret af Jason Dittmer og Tristan Sturm, 119–132. Farnham: Taylor & Francis Group, 2009.
- Barruel, Augustin. *Mémoires pour servir à l'histoire du Jacobinisme*. London: Le Boussonnier et Co., 1797–1798.
- Biskupski, M. B. *War and Diplomacy in East and West: A Biography of Jozef Retinger*. Routledge, 2017. <https://doi.org/10.4324/9781315437651>

- Butter, Michael. *Plots, Designs, and Schemes: American Conspiracy Theories from the Puritans to the Present*. Berlin: de Gruyter, 2014. <https://doi.org/10.1515/9783110346930>
- . *The Nature of Conspiracy Theories*. London: Polity, 2020.
- Fenster, Mark. *Conspiracy Theories: Secrecy and Power in American Culture*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2008.
- Griffin, G. Edward. *The Life and Words of Robert Welch*. Thousand Oaks: American Media, 1975.
- Hofstadter, Richard. "The paranoid style in American politics." I *The Paranoid Style in American Politics and Other Essays*, redigeret af Richard Hofstadter, 3–40. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996.
- Hyzen, Aaron og Hilde Van den Bulck. "'The most paranoid man in America': Alex Jones as celebrity populist." *Celebrity Studies* (2019): 1–5. <https://doi.org/10.1080/19392397.2019.1691756>
- Jones, Alex. *America: Wake Up or Waco*. River City Media Productions, 1998. <https://www.youtube.com/watch?v=OPvBuDJ3hWM>.
- . *Endgame: Blueprint for Global Enslavement*. Disinformation Company, 2007. <https://banned.video/watch?id=5ebae309244ac5001d21656a>.
- . "Learn How the Gay Frogs Expose Humanity's Sterile Fate," *The Alex Jones Show*, 19. maj, 2022. <https://rumble.com/v15d8jg-learn-how-the-gay-frogs-expose-humanitys-sterile-fate.html>.
- Knight, Peter. *Conspiracy Culture: From Kennedy to The X-Files*. London: Routledge, 2000.
- Olmsted, Kathryn S. *Real Enemies: Conspiracy and American Democracy, World War I to 9/11*. Oxford: Oxford University Press, 2009.
- . "Fringe Paranoia Goes Mainstream." *Modern American History*, vol. 1 (2018): 243–246.
- Melley, Timothy. *Empire of Conspiracy: The Culture of Paranoia in Postwar America*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2000. <https://doi.org/10.1017/mah.2018.8>
- Pakula, Alan J. *The Parallax View*. Paramount Pictures, 1974.
- . *All The President's Men*. Warner Bros., 1976.
- Pollack, Sydney. *Three Days of the Condor*. Paramount Pictures, 1975.
- Robertson, David G. "Silver Bullets and Seed Banks: A Material Analysis of Conspiracist Millennialism." *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions* 19, nr. 2 (november 2015): 83–99. <https://doi.org/10.1525/nr.2015.19.2.83>
- Robison, John. *Proofs of a conspiracy against all the religions and governments of Europe, carried on in the secret meetings of Freemasons, Illuminati and Reading Societies. Collected from Good Authorities*. Edinburgh/London: T. Cadell, W. Davies and W. Creech, 1798.

- Starck, Johann August. *Der Triumph der Philosophie im 18. Jahrhunderte*. Frankfurt am Main: Rosenblatt [i.e. Hermann], 1803.
- Stone, Oliver. *JFK*. Warner Bros, 1991.
- Webster, Nesta. *Secret Societies and Subversive Movements*. London: Boswell Printing & Publishing Co., 1924.
- Welch, Robert. *The Truth in Time*. John Birch Society, 1966, <https://www.youtube.com/watch?v=4VbQGvsKXHc>.
- Wood, Gordon S. "Conspiracy and the Paranoid Style: Causality and Deceit in the Eighteenth Century." *The William and Mary Quarterly* 39, nr. 3 (1982): 402–41. <https://doi.org/10.2307/1919580>
- Zieliński, Aleksander Miłosz. "The Bilderberg Conferences: A Transnational Informal Governance Network." I *Think Tanks and Global Politics: Key Spaces in the Structure of Power*, redigeret af A. Salas-Porras and G. Murray. New York: Palgrave Macmillan, 2017. https://doi.org/10.1057/978-1-137-56756-7_5